

***Informe específic de pluralisme durant la campanya de les eleccions
generals 2011 (del 4 al 18 de novembre)***

***Valoració del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (aprovada en sessió
de 29 de novembre de 2011)***

Antecedents

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya, en l'Acord 78/2007, de 7 de març, va formular unes recomanacions específiques, sens perjudici del compliment del marc legal establert, sobre la qualitat de la informació en els processos electorals. L'equitat, la professionalitat, l'interès informatiu i la igualtat d'oportunitats són els criteris bàsics per valorar la qualitat de la informació electoral.

El Consell considera que una informació de qualitat afavoreix la tria democràtica de la ciutadania i, per tant, reforça la qualitat de la democràcia mateixa. Des d'aquesta perspectiva, el Consell ha advocat en diferents ocasions per un sistema que superi el sistema actual de temps i d'ordenació estrictes dels anomenats *blocs electorals*. Per tractar de superar el conflicte que es produeix des de fa anys per aquesta qüestió, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya van impulsar la "Taula de treball sobre la cobertura informativa de les campanyes electorals", a la qual van assistir professionals de la informació, partits polítics, directius dels mitjans i investigadors universitaris. Després de les dues sessions realitzades i de diferents reunions sectorials, va quedar palesa la viabilitat del document base que va servir per al debat, i que pot ser utilitzat en el futur per continuar el procés engegat per la taula de treball esmentada. Aquest document va ser aprovat pel Ple del Consell del 27 d'abril de 2011 com a document de referència per seguir treballant en aquesta direcció, i el tenim present en aquestes valoracions.

Cal tenir en compte, d'altra banda, la modificació de la LOREG de 28 de gener de 2011 que ratifica les missions específiques dels mitjans de comunicació públics en els períodes electorals i estableix que tenen el deure d'oferir una informació basada en els principis de pluralisme polític i social, igualtat, proporcionalitat i neutralitat. La LOREG també preveu, com a novetat,

obligacions per als mitjans de comunicació de titularitat privada, que han d'aplicar els mateixos principis quan decideixin realitzar informació electoral.

Objecte de l'informe i metodologia

L'Informe específic de pluralisme durant la campanya de les eleccions generals 2011 analitza la cobertura informativa de les eleccions generals celebrades el 20 de novembre de 2011 en els teleinformatius, magazins i altres espais informatius (tertúlies, debats i entrevistes), emesa per TV3, TVE a Catalunya, 8tv, Barcelona TV i TV Badalona en període de campanya electoral (del 4 al 18 de novembre). També s'analitzen els magazins i altres espais informatius del 33, el 3/24, Catalunya Ràdio, COMRàdio, RAC1 i SER Barcelona del mateix període.

En total, s'han analitzat més de 78 hores d'informació corresponents a 121 teleinformatius i un total de 196 programes de la tipologia *magazins* i *altres espais informatius*.

A partir dels antecedents esmentats i de la lectura de *l'Informe específic de pluralisme durant la campanya de les eleccions generals 2011*, el Ple del Consell fa les valoracions següents.

1. Anàlisi de continguts

L'anàlisi de continguts de les informacions de la campanya electoral mostra que el descriptor temàtic amb una freqüència més alta en tots els informatius és *dinàmica política* (21,6%), definida com al·lusions genèriques a les característiques o les actituds d'altres candidats o partits. Cal destacar, en positiu, que aquest tipus de contingut experimenta un retrocés respecte de les eleccions generals anteriors (en què fou d'un 24,6%) i de les darreres eleccions

al Parlament (en què va ser d'un 27,2%), la qual cosa contribueix a una major presència d'informacions relatives a les propostes programàtiques dels partits i dels ítems que més preocupen la ciutadania, com l'increment de l'atur, la situació de la sanitat, les polítiques d'habitatge o la incidència de la crisi econòmica. En aquest sentit, se situa a un nivell similar al de les darreres eleccions municipals (un 20,5%). La tendència cap a l'increment de la informació programàtica en detriment de la dinàmica política contribueix a una millora en la qualitat de la informació electoral.

A més de les informacions, totes les televisions i les ràdios públiques d'àmbit català analitzades inclouen debats i entrevistes a candidats, amb una presència especial dels de la demarcació de Barcelona. En el cas de TV3, s'emeten en desconnexió debats amb les persones candidates de cada capital provincial. Barcelona TV fa una ronda d'entrevistes als candidats de Barcelona i un debat amb representants de les cinc formacions polítiques. TV Badalona, per la seva banda, fa un debat amb representants de les cinc forces polítiques.

Pel que fa a les ràdios i les televisions privades, cal tenir present les noves obligacions que la LOREG els imposa. En aquestes eleccions generals, 8tv – que havia fet recentment canvis en la seva programació– ha dedicat força atenció informativa a la campanya, la qual cosa contrasta amb el temps exigu que havia esmerçat a les eleccions municipals. També inclou entrevistes a candidats i la programació d'un debat entre els principals candidats que finalment no es va celebrar. RAC1 i la SER fan, també, entrevistes als candidats de Barcelona.

2. Qualitat de la informació

Les informacions durant el període de les campanyes electorals estan subjectes als principis establerts per la Llei orgànica del règim electoral general

(pluralisme polític i social, neutralitat, proporcionalitat i igualtat), així com als criteris definits pel Pla de cobertura de cada mitjà de comunicació en la concreció d'aquests principis. Malgrat que en la pràctica dels darrers anys ha tendit a identificar-se el principi de la proporcionalitat amb la seva expressió de còmput aritmètic, cal remarcar que no hi ha una única manera de plantejar la informació de la campanya electoral, tal com es desprèn de les instruccions i dels acords de la Junta Electoral Central. Els principis establerts per la LOREG proporcionen un marge ampli de flexibilitat en la definició dels plans de cobertura i, si aquests plans s'elaboren des del consens entre les diferents parts implicades, gaudeixen de les condicions per poder ser aplicats.

El Pla de cobertura de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) utilitza els mateixos criteris que va fer servir en la campanya anterior de les eleccions municipals, que són sensiblement més flexibles que els de les eleccions al Parlament del 2010, ja que s'ha optat pel principi d'equitat davant del de la proporcionalitat pura, i s'ha calculat cada 3 dies. Manté, però, l'ordre estricte dels partits de major a menor representació en tots els espais dedicats a la informació de la campanya electoral. Per objectivar la presència equitativa entre el partit menys votat i el més votat, el temps es distribueix dins d'una forquilla d'entre 1 i 2,5. S'aplica un sistema molt similar en el cas de Barcelona TV, mentre que TVE a Catalunya aplica la proporcionalitat pura, però no en el dia a dia, sinó en el còmput final de la campanya, i no sempre segueix l'ordre estricte dels partits en les seves informacions. TV Badalona, amb menys temps d'informació electoral, no ofereix una informació sistemàtica de la campanya, sinó que dóna prioritat a la cobertura de les activitats electorals celebrades a la ciutat, mantenint un criteri de proporcionalitat no estricta.

Malgrat que a les televisions privades no és exigible la informació electoral, quan n'inclouen han de respectar el principi de proporcionalitat, entesa com que els partits amb més implantació disposin de més cobertura informativa que els que tenen menys implantació. Cal assenyalar que 8tv no respecta el principi

de proporcionalitat, ja que el PP ocupa el primer lloc en temps d'informació, quan per implantació a Catalunya li correspondria ocupar el tercer lloc, mentre que la força política més votada en les eleccions anteriors (PSC+PSOE) ocupa un segon lloc en temps d'informació. CiU també es veu afectada per aquesta manca de proporcionalitat, ja que queda situada en tercer lloc i en quasi la meitat del temps dedicat a cadascun dels partits anteriors.

S'ha mantingut la protesta dels professionals de les televisions i ràdios públiques. Es constata de nou, com ho reflecteixen també els informes sobre les campanyes anteriors, que les referències a la protesta dels professionals contra els criteris de cobertura de la campanya electoral han estat presents de forma notable en algunes televisions i ràdios públiques i, més concretament, a TV3 (12 minuts i 52 segons), TVE a Catalunya (2 minuts i 16 segons), Barcelona TV (37 segons) i Catalunya Ràdio. Cal assenyalar que s'ha produït un increment del temps dedicat a aquesta protesta respecte a les eleccions municipals anteriors. Cal afegir-hi les sobreimpressions en pantalla de Barcelona TV i, en el cas de TV3, la presència de reportatges sobre aquesta qüestió relacionats amb els seus continguts (10 minuts i 17 segons). En total es dedica a les protestes un 6,4% del temps informatiu sobre les eleccions per part de TV3, un 1,9% per part de TVE Catalunya i un 0,3% a Barcelona TV. En tot cas, el Consell es ratifica en el que ja va dir en la *Declaració sobre la cobertura informativa de la campanya de les eleccions al Parlament de Catalunya*, aprovada el 17 de novembre de 2010, respecte al fet que la reiteració de les protestes dels professionals genera una erosió en la confiança del ciutadà respecte als mitjans públics i respecte a la qualitat de la informació.

El Consell valora positivament, en canvi, les informacions electorals complementàries a les contingudes en els blocs electorals emeses per TV3, que han inclòs reportatges sobre propostes programàtiques dels diferents partits en relació amb temes de rellevància ciutadana i aspectes relacionats amb la política de l'Estat (atur, recursos hídrics, finançament autonòmic,

recursos energètics, política fiscal, sanitat, joventut, infraestructures, etc.), que a TV3 ocupen un 13,4% de la informació electoral, la qual cosa suposa un notable increment respecte de les eleccions anteriors (en què fou d'un 3,4%). Aquests tipus de reportatges contribueixen a la qualitat de la informació, ja que incideixen en temes d'interès per a la ciutadania.

També 8tv ofereix informació més enllà de la relativa als actes de campanya organitzats per les diferents candidatures, encara que, en aquest cas, no se centra en l'explicació comparativa de les propostes programàtiques, sinó en aspectes relacionats amb l'estratègia electoral, i inclou referències breus (la proposta del dia, la frase del dia) d'algun dels candidats.

Recordem novament que el Consell de l'Audiovisual de Catalunya té espais de coincidència amb la preocupació expressada pels professionals d'aquests mitjans i defensa un model que garanteixi millor el principi de professionalitat i superi el sistema d'assignació de temps i d'ordenació estrictes dels anomenats *blocs electorals*. En aquest sentit, el Consell ha manifestat la voluntat de seguir col·laborant amb el Col·legi de Periodistes de Catalunya per generar els consensos necessaris per avançar cap a un model d'informació que pugui fer compatibles els principis establerts per la legislació electoral i l'exercici dels criteris professionals.

3. Pluralisme polític

La Llei de la comunicació audiovisual de Catalunya (LCA) estableix el respecte del pluralisme polític com una missió específica del servei públic, i assenyala que “els mitjans públics han d'assegurar una informació suficient sobre les diverses ofertes electorals i sobre l'activitat dels representants sortints”. Pel que fa a l'anàlisi quantitativa del grup d'informacions estrictament relacionades amb el seguiment de la campanya per candidatura (els anomenats *blocs electorals*),

aquesta missió específica ha estat observada, sense que se n'apreciïn desequilibris notables per al conjunt dels prestadors públics analitzats. TV3, Barcelona TV i TV Badalona han aplicat el criteri d'equitat, és a dir, la igualtat esglaonada en funció de la representació electoral, de manera que TV3 ha aplicat una forquilla d'1 a 2,4; Barcelona TV, d'1 a 2,9, i TV Badalona, d'1 a 4,7. TVE a Catalunya, per la seva banda, ha aplicat una proporcionalitat estricta a partir d'una forquilla que va de l'1 a 8. I, tal com s'ha apuntat més amunt, 8tv no aplica la proporcionalitat.

4. Igualtat d'oportunitats

De forma genèrica, la Llei de la comunicació audiovisual de Catalunya assenyala que els mitjans públics han d'assegurar una informació suficient sobre les diverses ofertes electorals, i en l'Acord 78/2007, de 7 de març, el Ple del Consell feia una recomanació específica en favor del criteri d'una major igualtat d'oportunitats, per tal d'assegurar un temps d'intervenció equitatiu a les personalitats que pertanyen a formacions polítiques sense representació al Congrés dels Diputats.

Aquesta recomanació no ha estat seguida en termes generals pels diferents mitjans, excepte la inclusió a TV3 d'informació sobre Unión, Progreso y Democracia (UPyD), que té representació al Congrés però no a Catalunya. TV3 ha inclòs també informació d'altres candidatures que concorren a les eleccions, però que no es presenten a Catalunya, com és el cas de PSM-Iniciativa Verds-Entesa-Equo, Partit Nacionalista Basc (PNB), Bloc Iniciativa-Verds-Equo-Coalició Compromís i Amaiur.

5. Entrevistes i debats electorals

Pràcticament tots els mitjans analitzats realitzen entrevistes als principals candidats (excepte TV Badalona) i, en menor mesura, s'emeten també debats, tertúlies o altres formes d'intervenció. Cal destacar la presència important d'entrevistes i de debats electorals a TV3, al 3/24 i a Catalunya Ràdio, donant compliment al foment del pluralisme i a la participació política com a missions específiques dels mitjans públics. 8tv, per la seva banda, va organitzar un debat entre els principals candidats que finalment no es va poder celebrar.

En aquestes eleccions generals, el Pla de cobertura de la CCMA no preveia la celebració de debats cara a cara, i no va emetre el que es va celebrar entre Mariano Rajoy i Alfredo Pérez Rubalcaba. En cas que s'hagués emès, sense estar inclòs al Pla de cobertura, s'hauria d'haver compensat per garantir l'equilibri de les diferents forces polítiques. El Consell de l'Audiovisual de Catalunya –que té atribuïdes, entre d'altres, les funcions de vetllar pel respecte del pluralisme polític– constata que si l'esquema de bipartidisme polític no es correspon amb la realitat espanyola, encara es correspon menys amb la catalana, amb cinc forces polítiques representades al Congrés dels Diputats. En resum, reiterem la reflexió efectuada en informes anteriors: els cara a cara poden tenir encaix –i han de tenir-ne– en la televisió i la ràdio públiques, sempre que s'integrin en un pla de mitjans i de cobertura electorals que garanteixi un equilibri final entre els diferents actors i les forces polítiques en escena.